HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני' [א]המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות לא יזרענה פשתן ואין לו בקורות שקמה [ב]קיבלה הימנו לז' שנים שנה ראשונה יזרענה פשתן ויש לו בקורות שקמה: **גמ'** אמר אביי בקורות שקמה אין לו בשבח שקמה יש לו ורבא אמר [ג]אפילו בשבח שקמה נמי אין לו מיתיבי [ד]המקבל שדה מחבירו והגיע זמנו לצאת שמין לו מאי לאו שמין לו בשבח שקמה לא [ה]שמין לו ירקא וסילקא ירקא וסילקא נעקור ונשקול [ו]בדלא מטא יומא דשוקא ת"ש המקבל שדה מחבירו והגיע שביעית שמין לו שביעית מי קא מפקעא ארעא אלא אימא המקבל שדה מחבירו והגיע יובל שמין לו ואכתי יובל מי מפקעא קבלנות לצמיתות אמר רחמנא אלא אימא [ז]הלוקח שדה מחבירו והגיע יובל שמין לו וכי תימא ה"נ שמין לו בירקא וסילקא סילקא וירקא ביובל הפקירא הוא אלא לאו [ח]שבח שקמה (א)תרגמא אביי אליבא דרבא שאני התם דאמר קרא 1ויצא ממכר בית ממכר חוזר [ט]שבח אינו חוזר ונגמר מיניה התם זביני מעליא הוא (ב)ויובל אפקעתא דמלכא היא רב פפא קביל ארעא לאספסתא קדחו בה תאלי כי קא מסתלק אמר להו הבו לי שבחא א"ל רב שישא בריה דרב אידי לרב פפא אלא מעתה דיקלא ואלים ה"נ דבעי מר שבחיה א"ל התם לאו אדעתא דהכי נחית אנא הכא אדעתא דהכי נחיתנא כמאן כאביי דאמר בשבח שקמה יש לו אפילו תימא כרבא התם לית ליה פסידא הכא איכא פסידא א"ל מאי פסדתיך ידא דאספסתא [י]שקול ידא דאספסתא וזיל אמר ליה אנא כורכמא רישקא רבאי א"ל גלית אדעתך דלמשקל ואסתלוקי עבדת (א) שקל כורכמא רישקא וזיל אין לך אלא דמי עצים בלבד רב ביבי בר אביי קביל ארעא ואהדר ליה משוניתא קדחו ביה זרדתא כי קא מיסתלק אמר להו הבו לי שבחאי (ג)אמר רב פפי משום דאתיתו ממולאי אמריתו מילי מולייתא אפילו רב פפא לא אמר אלא דאית ליה פסידא [כ]הכא מאי פסידא אית לך: רב יוסף הוה ליה ההוא שתלא שכיב ושבק חמשה חתנוותא אמר עד האידנא חד השתא חמשה עד האידנא לא הוו סמכו אהדדי ולא מפסדו לי השתא חמשה סמכו אהדדי ומפסדו לי אמר להו אי שקליתו שבחייכו ומסתלקיתו מוטב ואי לא מסליקנא לכו בלא שבחא דאמר רב יהודה ואיתימא רב הונא ואיתימא ר"נ האי שתלא דשכיב יורשים דיליה מסתלקין להו בלא שבחא [ל]ולאו מילתא היא ההוא שתלא דאמר להו אי מפסדינא (ב) מסלקנא אפסיד אמר רב יהודה מסתלק בלא שבחא רב כהנא אמר מסתלק ושקיל שבחא ומודה רב כהנא דאי אמר אי פסידנא מסתלקנא בלא שבחא מסתלק בלא שבחא רבא אמר [מ]אסמכתא היא (ד)ואסמכתא לא קניא ולרבא מאי שנא מהא (ה)דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם מאי דאפסיד משלם הכא [נ]מאי דאפסיד מנכינן ליה ואידך יהבינן ליה רוניא שתלא דרבינא הוה אפסיד סלקיה אתא לקמיה דרבא א"ל חזי מר מאי קא עביד לי א"ל שפיר עביד א"ל הא לא התרה בי א"ל לא צריכא להתרות רבא לטעמיה (ו)דאמר רבא [ס]מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא

וספר

מתני' לשנים מועטות. פחות מז' שנים: **לא יזרענה פשתן.** שזרע פשתן מכחיש בארץ הרבה ואינה חוזרת ליושנה עד ז' שנים. והא לא מיתוקמא אלא בחכירות דאי בקבלנות מאי דבעי ליזרע שהרי הבעלים חולקין בו: **ואין לו בקורות שקמה.** עץ סרק הוא וקוצצין ענפיו לקורות הבנין והן חוזרין וגדלין (ג) ופחות מז' שנים אין נעשות קורות. הלכך קיבלה לפחות מז' שנים לא יקוץ קורות שבה דלאו אדעתא דקורות נחית דבשנים מועטות אינם חוזרים לקורות אבל קיבלה לז' שנים שנה ראשונה זורעה פשתן וקוצץ שנה ראשונה שקמה שבה: **גמ' שבח שקמה יש לו.** עשו והשביחו שמין לו שבחס כשיסתלק: **לצמיתות אמר רחמנא.** מי שאילולי יובל היתה נצמתת דכתיב (ויקרא כה) והארץ לא תמכר לצמיתות: **ונגמר מיניה.** (ד) דמקבל: **התם זביני מעליא הוא.** וכל כמה דאשבחא ארעא ברשותיה אשבחא וארעא דהדרא משום דיובל אפקעתא דמלכא הוא ומאי דלא פקע מלכא לא מפקע ממכר אפקע שבחא לא פקע: **קדחו בה תאלי.** צמחו בה אילנות: **דיקלא ואלים.** קיבל הימנו אילן לפירותיו כך וכך שנים ונתעבה והגבירו עיקרו ה"נ וכו': **לאו אדעתא דהכי נחת.** אלא לאכילת פירות. הכא אדעתא דהכי נחת לכל אשר יצמח בה: **התם לית ליה פסידא.** כל מה שהשביח שקמה לא מנע ממנו חרישה וזריעה: **ידא דאספסתא.** מקום הדקלין היה זורע אספסתא. ידא כמו (במדבר ב) איש על ידו: **אנא כורכמא ריסקא רבאי.** אני הייתי מגדל במקומן כרכום שדמיו יקרין: **א"ל.** מדקאמרת כורכמא ריסקא רבאי שהוא דבר הנקצר בכל שנה ולא אמרת אנא תאלי הייתי נוטע בה למישקל שבחייהו גלית אדעתך דלא נחתת להא ארעא אדעתא למיעבד בה מידי דבר קיימא למיסם ליה שבחיה ומפיק אלא מידי דתיעקריה ותישקליה ותיזיל כי מסתלקת שקול כורכמך ריסקך אותו כורכמא ריסקא דהיינו תאלי שקיימו בה עקור אותו ולך וכשתבא לעקור אינו אלא עצים וזה יתן לך דמי עצים: **אהדר ליה משוניתא.** הגביהו סביב גבוליה כעין שן הר: **קדחי ביה זרדתא.** בההיא משוניתא צמחו בה אילנות של עוזרדין קורמיי"ר בלע"ז: **ממולאי.** (ז) מבית עלי שהיה ממשפחה רעועה: **אמריתו מילי מולייתא.** דברים גבנונים. לשון מוליא במוליא במו"ק (דף י:) גבשושית: **אפילו רב פפא.** דבעי שכר שבחא דתאלי: **דאית ליה פסידא.** שצמחו במקום הראוי לזריעה: **הכא מאי פסידא איכא.** במשוניתא אין דרך לזרוע: **שתלא.** נוטע כרם בקרקע בעל הבית ועליו להיות אריס כל הימים ונוטל מחצה בפירות: **אפסיד.** מאי דאשבח כבר מיהו אכתי הוה שבחא ומיסתלקנא דקאמר בלא שבחא קאמר: **ורב כהנא אמר וכו'.** דה"ק אי מפסידנא מסתליקנא על כרחי ושקילנא מאי דאשבחי: **לא קניא.** ואפילו (ח) אמרת הכי לא מסלקינן ליה בלא שבחא: **מאי דאפסיד מנכינן ליה.** שיימינן מאי דמטי לבעל הבית בהפסד ומנכינן ליה מחלקו דשתלא בשבח: **אומנא.** (ט) מוהל תינוקות: (י) **כמותרין ועומדין דמי.** לסלקינהו: **מקרי דרדקי.** פסידא דלא הדר הוא דשבשתא כיון דעל:

א"ל

אלא מעתה דיקלא ואלים ה"נ. דבעי מר שבחא באלימות הדקל הא ודאי אפילו לאביי לית ליה דדוקא בשבח שקמה דליכא פרי אלא שבח דגידול ענפים קאמר אביי דיש לו דלאדעתייהו נחת אבל אדעתא דאלימות הדקל לא נחת ה"נ מר לא נחת אדעתא דתאלי אלא אדעתא דאספסתא א"ל התם ודאי לאו אדעתא דהכי נחת כדקאמרת אבל אנא (ה) נחתינא למה שילמיח הקרקע דהיינו אספסתא ואלו למחו במקומה:

כמאן כאביי. דאילו לרבא דאמר בשבח שקמה אין לו אע"ג דאיכא למימר דאדעתא דהכי נחית ומשני דאפילו תימא כרבא דהתם כו': **אין לך אלא דמי עצים בלבד.** [א] ואע"ג דבסוף פרק השואל (לעיל דף קא. ושם) אמר דמצי למימר זיתי אני נוטל אי לאו משום ישוב א"י הכא לא מצי אמר ליה [ב] דמיירי דהני תאלי לא היו ראוים לנוטעם במקום אחר ואם היה נוטלם היו מתים ולא היו שוים אלא לעצים א"נ מדלא א"ל תאלי הוה נטענא אלא כורכמא דריסקא שמשעוקרין אותן אין נוטעין אותן במקום אחר גלית אדעתיך שלא היית חושש בדבר הראוי לנוטען ולכך אין לך אלא דמי עצים [ג] וכגון שהתאלי לא היו מכחישין אותו יותר מאספסתא וכורכמא דריסקא שאם לא כן לא יכול לומר תאלי הוה נטענא שהרי לאספסתא קבלה:

וספר

מסורת הש"ס

א) [שבת נג: וש"נ], ב) [לעיל לט. קו.], ג) יבמות עה: כתובות פה. ב"ב קלז: שם קנא. [עירובין כה:], ד) [לעיל סו. וש"נ], ה) [לעיל קד.], ו) ב"ב כא:, ז) ובערוך פירש ממולאי שם מקום ואייתי ראיה מבראשי' רבה פנ"ט וע"ש, ח) [ואפי' אמר הכי כל"ל], ט) ולעיל לז. פי' רש"י אומנא מקיז דם. רש"ל, י) [ד"ה כמותרין שייך לע"ב],

עין משפט נר מצוה

פב א ב מיי' פ"ח מהלכות שכירות הלכה ג יוד טוש"ע ח"מ סי' שכה:

פג ג מיי' שם טור ח"מ שם:

פד ד ה ו מיי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שכז סעיף א:

פה ז ח ט מיי' פי"א מהלכות שמיטה הלכה ח סמג לאוין ערה:

פו י כ מיי' פ"ח מהל' שכירות הלכה י סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שכה:

פז ל טוש"ע ח"מ סי' שכט:

פח מ נ מיי' פ"י מהל' שכירות הלכה ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' של סעיף ב:

פט ס מיי' פ"י מהלכות שכירות הלכה ז ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' שו סעיף ח:

◆

תורה אור השלם

1 וַאֲשֶׁר יִגְאַל מִן הַלְוִיִּם וְיָצָא מִמְכַּר בַּיִת וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בַּיֹּבֵל כִּי בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם הִוא אֲחֻזָּתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ויקרא כה לג

◆

לעזי רש"י

קורמיי"ר עץ העוזרר.

◆

מוסף רש"י

תרגמא אביי אליבא דרבא. במקומו ובשבילו שהא מתורגמת לפי דבריו (סוכה יט. עי"ש). **אפקעתא דמלכא.** מלות המלך (לעיל לט.). **דאתיתו ממולאי.** ממשפחה אומללה מבית עלי, דאמרינן בפ"ק דר"ה (יח.) אביי ורבא מדבית עלי קאתו (יבמות עו.) או: מקוטעים, מבית עלי, דאביי אבוה דרב ביבי מבית עלי אתא (ערובין כה:) בית עלי שהן כרותי ימים, ולי נראה ממולאי גבנונים, בעלי מומין שאינן חיין כשאר בני אדם, לשון (ב"ב נד.) שקל מוליא ושדא בגלא (כתובות פח.) או: על שם מקומן נקראו בני עלי ממולאי, כדאמר בב"ר בתחילת פרשה נט ואברהם זקן, עטרת תפארת שיבה וגו', ר"מ אזל למגלא ראה אותם שחורי ראש, אמר להם שמא ממשפחת עלי אתם דכתיב ביה וכל מרבית ביתך ימותו אנשים, אמרו רבי התפלל עלינו, אמר להם לכו וטיפלו לצדקה ואתם זוכים לזקנה כו', וה"נ אמר בר"ה (יח.) אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה, בזבח ומנחה הוא דאין מתכפר אבל מתכפר בתורה ובגמילות חסדים (רשב"ם ב"ב קלז: וכעי"ז שם קנא.). **מילי מולייתא.** קטועות בלא רגלים (ערובין כה:) או: דברים כרותים שאין בהם ממש, לשון (איוב יח) ימל קצירו (רשב"ם ב"ב שם). **אסמכתא.** הבטחת גוזמא שאדם מבטיח את חבירו לסמוך עליו שאם לא יקיים תנאו יתן כך וכך (לעיל מח:) היינו דבר דאינו נותן לו מדעתו, אלא סומך על דבר שאינו, דסבור שהוא יכול לנצח ופעמים שמנצחין אותו (סנהדרין כד:) המבטיח לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לעתיד וסומך בלבו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע הזמן יאנס ולא יוכל לקיים (רשב"ם ב"ב קסח.). **לא קניא.** ואינו נתפס בתנאו ולא יפסיד בכך (שם). **אם אוביר.** אעשנה בורה, **ולא אעביד.** ולא אעשה בה פעולה הראויה לה (לעיל קד.). **שתלא.** נוטע כרמים למחצה (ב"ב כא:). **ואומנא.** מקיז דם (שם).

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' שקול כורכמא: (ב) שם מפסדינא מסתלקנא אפסיד: (ג) רש"י ד"ה ואין לו וכו' ובפחות מז' שנים: (ד) ד"ה ונגמר מיניה למקבל: (ה) תוס' ד"ה אלא וכו' אבל אנא הכא נחתינא:

◆

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אין לך ואע"ג וכו'. נ"ב ואף דאמר שם בהיורד לשדה כו' לחד לישנא משום כחשא דארעא וקי"ל כהאי לישנא. תוס' אזלי לשיטתייהו שכתבו למטה וכגון שהתאלי כו' אבל הטור ס"ל דאמת שמכחישין כמ"ש למטה לכן כתב שנוטל דמי נטיעות העומדין ליטע וכמ"ש תוס' שם בד"ה ואם אמר כו': [ב] שם דמיירי כו'. נ"ב וכ"פ הטור וב"ה אבל הרמב"ם וש"ע השמיטו וכתירוץ השני של תוס': [ג] שם וכגון כו'. נ"ב אבל הטור השמיטו דס"ל דעובדא דכאן הוא במקבל ועי' רש"י ק"ו ע"ב במתני' ד"ה לא יזרענה כו' ולהרמב"ן שם דאוסר בכל ענין במקבל א"ל לגילוי דעתו דלמשקל ואסתלוקי כו' ולכן השמיט הרמב"ם לפי שכתב הדין אבל מקבל על המתני' דכאן ודלא כדעת רש"י דמתני' כאן ד"ה לא יזרענה פשתן כו' ורש"י אזיל לשיטתו כנ"ל (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' שכה ס"ק ז):